

Ett på JO:s initiativ upptaget ärende angående en överförmyndares handläggning av ett ärende om godmanskap

I ett beslut den 5 april 2002 anförde *JO Pennlöv* följande.

Initiativet

Vid min inspektion av Överförmyndaren i Västerås den 20 november 2001 uppmärksammades i ett ärende (godmanskap avseende AA) bl.a. att ingående balans avseende tillgångar och skulder i en årsräkning inte överensstämde med det närmast föregående årets utgående balans. Jag beslutade att inom ramen för ett initiativärende granska överförmyndarens handläggning av ärendet.

Utredning

Överförmyndarens akt i ärendet lånades in och granskades. Av akten fram gick att överförmyndaren efter inspektionen syntes ha gjort vissa justeringar i årsräkningar.

Överförmyndaren anmodades därefter att redogöra för vilka ändringar/justeringar som hade gjorts efter JO:s inspektion och anledningen till det. Yttrandet skulle även avse på vilket sätt ändringarna gjorts – bl.a. användningen av Tipp-Ex.

Överförmyndaren BB anförde i sitt remissvar följande.

Det är riktigt att justeringar gjorts av årsräkningarna för 1999 och 2000 efter JO:s inspektion. Justeringarna framgår med röd skrift på de båda räkningarna. En handläggare på mitt kansli gick igenom alla verifikationer aktuella år. Ingående balans i de båda räkningarna överensstämmer med granskningen. Handläggaren började skriva en förklaring till de genomförda justeringarna i själva årsräkningen men upptäckte att förklaringen inte skulle rymmas där. Hon valde därför att i stället skriva förklaringen på den bilaga som fogats till årsräkningen. Samtidigt borttogs texten i årsräkningen.

Bedömning

Utredningen visar att överförmyndaren den 28 februari 2000 godkände årsräkningen för 1999 utan anmärkning och att hon den 11 november 2001 godkände årsräkningen för 2000 utan anmärkning.

I remissvaret har överförmyndaren uppgett att justeringar gjorts i årsräkningarna för 1999 och 2000 efter min inspektion så att ingående balans avseende tillgångar

numera överensstämmer med det närmast föregående årets utgående balans. Av utredningen framgår att justeringarna har gjorts med röd skrift på de båda räkningarna och i en bilaga till årsräkningen för 1999. Överförmyndarens ändringar i årsräkningarna har inte daterats. Inte heller framgår det av dagboksbladet att överförmyndaren justerat årsräkningarna. Av utredningen framgår vidare att bl.a. överförmyndarens kryssmarkering att godkänna årsräkningarna utan anmärkning strukits över med en korrigeringsvätska (Tipp-Ex). Årsräkningarna är numera granskade med anmärkning.

Enligt 14 kap. 15 § föräldrabalken skall i årsräkningen anges den enskildes tillgångar och skulder vid början av den tid som räkningen avser. Vidare skall en sammanställning göras av inkomster och utgifter under nämnda tid. I bestämmelsen stadgas också att det av årsräkningen särskilt skall framgå hur mycket som har använts för den enskildes uppehälle eller nytta i övrigt. I överförmyndarens uppgift att granska årsräkningen ingår att noga kontrollera att ställföreträdaren har iakttagit dessa bestämmelser och övriga regler i bl.a. föräldrabalken som gäller för förvaltningen. Därutöver åligger det överförmyndaren att faktiskt rätta felskrivningar och, när så krävs, utreda de felaktigheter och brister han noterar som inte omedelbart kan rättas till utan medverkan av den gode mannen eller förvaltaren. Överförmyndaren måste således inte bara gå igenom årsräkningarna och kontrollera uppgifter mot verifikat och andra handlingar, utan också redovisa vad han funnit vid sin genomgång. Enligt 16 kap. 5 § första stycket föräldrabalken gäller att om överförmyndaren vid sin granskning eller annars finner anledning att rikta anmärkning mot förvaltningen, skall ställföreträdaren ges tillfälle att yttra sig inom den tid som överförmyndaren bestämmer.

Överförmyndaren har av allt att döma tagit fasta på vad jag anfört efter inspektionen om den bristande överensstämmelsen vad gällde ingående och utgående balans samt företagit en förnyad granskning av de aktuella årsräkningarna. Det finns inte något hinder mot att överförmyndaren av en eller annan anledning omprövar sitt tidigare ställningstagande till redovisningen i en avgiven årsräkning. Av 27 § förvaltningslagen följer att det i vissa fall av uppenbart felaktiga ställningstaganden föreligger en skyldighet för överförmyndaren att företa en omprövning. Eftersom överförmyndaren vid den företagna omprövningen fann anledning att rikta anmärkning mot den gode mannens förvaltning, skulle denne, som framhållits ovan, ha getts tillfälle att yttra sig i saken. Så skedde dock inte.

Överförmyndarens omprövning och resultatet av densamma skulle ha daterats och signerats. Det skulle dessutom självfallet tydligt ha framgått att en omprövning företagits. I detta ligger att ett tidigare ställningstagande inte får döljas på något sätt. Överförmyndaren förtjänar mycket allvarlig kritik för bristerna i dessa avseenden. Jag finner emellertid inte anledning att gå vidare i saken.